

Summary

The article discloses the nature and content of the economic category – "market of resort services", as the market of purchase and sale of services for resort and sanatorium as well as wellness treatment provided by specialized sanatorium and resort facilities. In the article subjects and objects of resort services market are defined. On the basis of the study of theoretical fundamentals for the creation and functioning of tourism and recreational complex the stages of its regional development were allocated.

Keywords: market of resort services, subjects of the services market, objects of the services market, periodization of the development of recreation.

Список использованных источников:

1. Курортні ресурси України. / За ред. М.В. Лободи. — К.: Тамед, 1999. — 344 с.
2. Українська радянська енциклопедія. В 12-ти томах / За ред. М. Бажана. — 2-ге вид. — К.: Гол. редакція УРЕ, 1974-1985.
3. Словник іншомовних слів, Головна Редакція УРЕ АН УРСР. — К., 1975. — С. 379
4. Ветитнев А. М., Журавлева Л. Б. Курортное дело М: Кнорус, 2006.
5. Вульфсон И. З. и др. Справочник по курортологии и курортотерапии / Гл. ред. Ю.Е. Данилова, П.Г. Царфис..—М.: Медицина, 1973.— 648с.
6. Курорты: Энциклопедический словарь / Гл. ред. Е. И. Чазов..— М.: Советская энциклопедия, 1983.— 592 с)

УДК: 338.48

Марченко О.А.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ У ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. Україна володіє багатими природно-кліматичними, культурно-історичними та національно-етнографічними ресурсами, які створюють передумови для розвитку багатьох видів туризму. Більшість регіонів України має туристичні ресурси, які відносяться до всіх трьох груп, що дає можливість виходу на туристичний ринок з привабливими туристичними пропозиціями. Поступово туристичні можливості використовуються політиками, бізнесменами, вченими, спортсменами, артистами, просто рядовими громадянами з усіх країн світу, які приїждять в Україну з метою вивчення та обміну передовим досвідом в авіабудуванні, металургії, медицині, участі в спортивних змаганнях, проведенні концертних заходів та ін. В Україні вже стало регулярним проведення міжнародних і національних туристичних виставок, салонів, бірж, ярмарків, фестивалів, конкурсів, які з кожним роком залучають все більше і більше іноземних гостей.

Отже, маючи такий ресурсний потенціал, туризм України повинен сприяти зміцненню економіки країни, наповненню державного бюджету, зростанню добробуту українських громадян, збереженню історико-культурної спадщини, піднесенню духовного потенціалу суспільства [1].

Огляд останніх досліджень. Дослідженнями в області туристичної діяльності займаються такі науковці, як С. М. Биржаков, Г. О. Ворошилова, В. В. Гловацька, Л.

Гонтажевська, А. Ю. Єременко, О. Камушков, О. О. Колесник, О. О. Косинець, М. М. Костриця, М. І. Лепкий, І. Г. Павленко, І. Скавронська та ін. Концентрують увагу у дослідженнях на регіональних проблемах туристичного бізнесу І. М. Школа, Т. М. Ореховська, Д. М. Стеченко, В. Ф. Кифяк, О. П. Корольчук, М. П. Мальська, О. В. Мельник, Н. В. Мельнікова.

Формулювання завдання дослідження. Завдання дослідження полягають в описі курортно-туристичних ресурсів розвитку Запорізької області; ідентифікації основних проблем курортно-туристичної галузі; наданні рекомендацій щодо визначення основних пріоритетів розвитку курортно-туристичної галузі.

Виклад основного матеріалу. Визначимо шляхи вирішення проблем вітчизняного туризму на національному, регіональному та місцевому рівнях через удосконалення механізмів державного регулювання туристичної галузі та з урахуванням зарубіжного досвіду. Зазначимо, що способи та методи впливу, які використовуються сьогодні для регулювання туристичної галузі, далеко не завжди виявляються адекватними сучасним умовам та тенденціям. Тому для зміни ситуації на краще необхідним є вдосконалення механізмів регулювання господарської діяльності з урахуванням досвіду країн з розвинутою туристичною галуззю, формування нових соціально-економічних підходів до стратегії розвитку національного туристичного комплексу і системи управління туристичними процесами як на державному, так і на регіональному рівнях. Виходячи з цього, можна описати підходи до формування стратегії розвитку туризму в Україні з виділенням пріоритетних видів (насам-перед, внутрішнього, в'їзного, соціального, сільського) і напрямів державного регулювання розвитку туристичної галузі [2].

У цьому контексті видається необхідним прийняття законів, які забезпечать ефективне функціонування галузі: "Кодексу туризму", законів України "Про сільський туризм", "Про соціальний туризм", Концепції розвитку українських курортів, а також внесення окремих поправок до законів України "Про туризм", "Про місцеве самоврядування" (щодо функцій органів місцевого самоврядування в галузі туризму) тощо.

Аналіз проблем курортної сфери України свідчить про необхідність реорганізації всієї системи та зміни механізмів управління на державному, регіональному та місцевому рівнях. З цією метою необхідно на державному рівні переосмислити роль санаторно-курортних закладів у національній системі рекреації та оздоровлення населення і функції, які вони виконують. Лише зі зміною методологічних підходів держава зможе розробити нові концепції розвитку як самих курортів, так і санаторно-курортного обслуговування населення. У подальшому на базі цих концепцій буде розроблено програму стратегічного розвитку цієї сфери з поглибленням спеціалізації курортів та обов'язковим чітким визначенням прав власності.

Забезпечення сталого розвитку туристичної галузі значною мірою має базуватися на модернізації інфраструктури туристичної та курортно-рекреаційної сфери. З цією метою видається необхідним запровадити спеціальний інвестиційний режим для сприяння будівництву і реконструкції готелів та інших об'єктів туристичної інфраструктури, що має спонукати іноземних та вітчизняних інвесторів вкладати кошти у туристичну індустрію. Водночас необхідне запровадження практики прямого фінансування з державного та місцевих бюджетів заходів щодо розвитку туристичної інфраструктури, зокрема облаштування маршрутів, місць для відпочинку в лісах та гірських районах, громадських пляжів, оглядових майданчиків, центрів туристичної інформації, інформаційних стендів на дорогах тощо [3].

Зазначимо, що умовою регіонального розвитку туризму є чіткий розподіл повноважень між центральними та регіональними галузевими органами влади, а також між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування. Доцільним є делегування органам місцевого самоврядування повноважень щодо розвитку місцевого туризму: створення регіональних туристичних корпорацій, туристичних інформаційних центрів,

розбудови інфраструктури, залучення інвестицій тощо. Ефективному здійсненню делегованих повноважень може сприяти створена на рівні центрального органу виконавчої влади, до компетенції якого належать питання туристичної галузі, робоча група фахівців, що на основі нормативно-правової бази України, з урахуванням зарубіжного досвіду розроблятиме конкретний план заходів для кожного окремого туристичного регіону та дасть змогу втілити його в життя.

Відомо, що самостійний розвиток туристичної галузі без суттєвої державної підтримки, який відбувався протягом останніх десятиліть, призвів до практично монополії комерційних форм та видів туризму. З метою зниження соціального напруження в галузі і в суспільстві в цілому необхідне впровадження державної політики соціалізації туристичної галузі.

Ураховуючи досвід державної підтримки розвитку соціального туризму радянських часів і зарубіжний, зокрема досвід Франції, Росії, Німеччини, визначимо найбільш дієві механізми соціалізації туристичної галузі України:

- законодавчі – розробка та прийняття комплексної державної Програми розвитку соціального туризму в Україні, розрахованої на 10 років, основними етапами якої мають стати: прийняття законів України "Про соціальний туризм", "Про молодіжний та дитячий туризм", Концепції розвитку спеціалізованої туристичної інфраструктури (для інвалідів, родинного відпочинку, студентів тощо);

- забезпечення умов для залучення до активного споживання туристичних послуг інвалідів, пенсіонерів, військовослужбовців, малозабезпечених та багатодітних громадян та їх родин, у тому числі через розвиток спеціалізованої туристичної інфраструктури для відпочинку людей з обмеженими фізичними можливостями, побудова пансіонатів та санаторіїв для сімейного відпочинку, розвиток недорогих видів відпочинку: турів вихідного дня, екскурсій, сільського зеленого туризму, агротуризму тощо;

- створення дієвих дисконтних систем для молоді та студентів, впровадження системи "культурних карток", підтримка міжнародних дисконтних карток та студентських посвідчень, формування системи пільг для іноземних студентів та молоді, що прибули до України з метою навчання, подорожей чи за програмою культурного обміну (наприклад, введення диференційованих тарифів на транспортні послуги для іноземних студентів, знижки на розміщення, харчування, страхування, туристичні послуги);

- підтримка культурного обміну між молоддю та дітьми різних країн, зокрема через створення літніх міжнародних таборів, центрів екологічного туризму (волонтерських таборів), літніх університетів і мовних шкіл в туристично привабливих регіонах України, проведення міжнародних конкурсів, олімпіад, фестивалів;

- сприяння розвитку спеціалізованої інфраструктури та супутніх послуг, розрахованих на потреби молодіжного туризму та культурного обміну (кемпінги, інформаційні служби, довідкова література, табори, хостели тощо). Пріоритетним напрямом може стати розбудова системи недорогих готелів - хостелів у туристичних центрах України;

- створення умов для сезонного працевлаштування молоді в туристичній галузі (сезонні біржі праці, сприяння залученню молоді до сезонних робіт та їх оплата тощо), системи пільгового кредитування для студентів та молоді з метою участі в туристичних та обмінних програмах (пільговий відсоток на кредит, невелика застава тощо);

- розробка, впровадження та популяризація системи відпускних чеків для працівників комерційних структур, які потребують додаткового захисту, на зразок профспілкових туристичних путівок для працівників бюджетних установ;

- залучення до розвитку соціального туризму органів місцевого самоврядування і впровадження механізмів стимулювання підприємців щодо розвитку соціального туризму (наприклад, наданням певних податкових пільг, преференцій).

Ці заходи мають стимулювати туристичний та культурний обмін між молоддю та студентами різних країн світу й Україною, сприяти ефективному впровадженню

державної політики соціалізації молоді, створити привабливий імідж держави, зробити нашу країну відкритою для світового суспільства. Отже, як вже неодноразово зазначалося, розвиток туристичної галузі є надзвичайно актуальним для України. Унікальний комплекс історичних, культурних та природних пам'яток, значні рекреаційні можливості, які має наша держава, приваблюють дедалі більше туристів, у тому числі й іноземних. Забезпечувати належну віддачу від цього потужного потенціалу, використовувати його для активного відпочинку та оздоровлення людей можна лише за умови чіткої організації туризму, впровадження ефективних механізмів державного регулювання галузі, залучення до неї досвідчених і кваліфікованих кадрів. Виходячи зі світового досвіду необхідно, щоб законодавчі та виконавчі органи забезпечили зацікавлений підхід до розвитку туризму, щоб він став частиною загальнодержавної гуманітарної політики і пріоритетів, враховувався при розгляді інших питань, які мають національне значення.

Розвиток рекреаційно-туристичної галузі пов'язаний майже з 50-ма галузями суспільного виробництва: транспортом, промисловістю, сільським господарством, будівництвом, медициною, культурою тощо. Значна частина пасажирів у будь-якому виді транспорту, крім місцевого, - туристи. В авіації їхня частка складає близько 80 %. Тому розвиток рекреаційно-туристичної галузі позитивно впливає на економічне зростання виробництва, перш за все, предметів споживання, агропромислового комплексу, спортивно-оздоровчих баз, розвиток дорожнього будівництва та транспорту, реставрацію пам'яток історії та культури, краще використання природно-рекреаційних ресурсів, підприємств торгівлі і харчування, закладів культури [4].

Рациональне використання рекреаційних ресурсів держави обумовлене доцільною політикою в цьому напрямку. Стійкий розвиток туризму є необхідною умовою за наявних негативних наслідків, що пов'язані з цією галуззю економіки, тому завданням статті є огляд передумов та засад такого туризму, який характеризується конкурентоспроможністю та не несе негативних наслідків [5].

Висновки. Проведений аналіз сучасного стану розвитку курортно-туристичної сфери в Запорізькій області доводить, що потенціал курортних закладів та туристичної діяльності використовується неефективно, тому доцільне удосконалення діяльності курортно-туристичної сфери регіону через:

- створення цілісної системи державного управління туризмом і курортами в області;
- збільшення темпів зростання обсягів інвестицій у розвиток матеріальної бази туризму області;
- покращення стану туристичної, сервісної та інформаційної інфраструктури курортних зон області;
- збалансування соціальної та економічної ефективності використання рекреаційних ресурсів та необхідності їх збереження;
- підвищення забезпеченості туристичної і курортної галузі висококваліфікованими спеціалістами;
- удосконалення бази даних стосовно об'єктів туристичної та курортної сфери;
- збільшення темпів процесів модернізації застарілої курортно-рекреаційної та туристичної інфраструктури та залучення інвестицій в їх розвиток;
- оптимізацію оподаткування курортно-туристичної діяльності, що сприятиме підвищенню дохідної частини бюджету;
- підвищення рівня маркетингових досліджень у сфері туристсько-екскурсійної та санаторно-курортної діяльності, посилення інформаційно-рекламного забезпечення на внутрішньому і, особливо, на зовнішньому ринках.

Анотація

У статті описано курортно-туристичні ресурси розвитку Запорізької області; ідентифіковано основні проблеми курортно-туристичної галузі; надано рекомендації щодо

визначення основних пріоритетів розвитку курортно-туристичної галузі.

Ключові слова: туризм, курортно-туристичні ресурси, розвиток, курортна сфера, маркетингові дослідження, державна підтримка.

Анотація

В статті описано курортно-туристичні ресурси розвитку Запорозької області; ідентифіковані основні проблеми курортно-туристичної галузі; дані рекомендації по визначенню основних пріоритетів розвитку курортно-туристичної галузі.

Ключевые слова: туризм, курортно-туристичные ресурсы, развитие, курортная сфера, маркетинговые исследования, государственная поддержка.

Summary

The article describes the resort and tourism resources development of Zaporozhye region; identified the main problems of the resort and tourism industry; recommendations on the prioritization of the development of the resort and tourism industry.

Key words: tourism, resort and tourism resources, development, and resort business, marketing research, public support.

Список використаної літератури:

1. Савченко О. Ф. Аналіз тенденцій ринку туристичних послуг в умовах економічної кризи [Електронний ресурс] / О. Ф. Савченко // Вісник Донецького Національного Університету, сер. : Економіка і право. — 2009. — Вип. 1. — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Natural/VDU/Ekon/2009_1/VDU12009/342.pdf.
2. Туристичні потоки Запорізької області [Електронний ресурс] / Державний сайт статистики у Запорізькій області. — Режим доступу : http://zapstat.zp.ua/images/stories/Turuzm_doc1.pdf.
3. Борозняк В. С. Перспективи розвитку українського туризму / В. С. Борозняк // Бізнес. — 2005. — № 15. — С. 15–16.
4. Качанівський В. С. Концепція розвитку туризму в Україні / В. С. Качанівський. — Львів : Брама, 2006. — 317 с.
5. Колесник О. О. Формування класифікаційних ознак туризму в системі економічних аспектів розвитку суспільства / О. О. Колесник // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки. — 2009. — № 1 (47). — С. 171–175.
6. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О. О. Любіцева. — [2-ге вид.]. — К. : Альтерпрес, 2005. — 436 с.

УДК: 633.844: 631.5 (477.72)

Жуйков О.Г., Жуйков Г.Є.

ЕКОНОМІКО-ЕНЕРГЕТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА НАСІННЯ ГІРЧИЦІ В ЗОНІ ПІВДЕННОГО СТЕПУ

Постановка проблеми. Реалії сьогоденного агровиробництва зумовлюють підвищений інтерес сільгосптоваровиробників до високорентабельних сільськогосподарських культур, проте переважна більшість з них (наприклад, соняшник та